

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Біртұтас тәрбие бағдарламасы бойынша қазақтың ұлттық ыдыстарының маңызы

ЖАРИЯЛАНДЫ
27.12.2024СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/173914/>**Сеитова Айжан Бадамбаевна****Лауазымы: тәрбиеші****Шымкент қаласы****№35 “Сәуле” бөбекжай- бақшасы**

Кіріспе: Қазіргі таңда балабақшада жүргізілетін тәрбие жұмыстары тек білім беру ғана емес, сонымен қатар ұлттық құндылықтарды дәріптеу, мәдени мұраны сақтау және балаларды туған жерінің тарихы мен дәстүрлеріне құрметпен қарауға тәрбиелеу маңызды міндеттердің бірі болып табылады. Осы тұрғыда қазақтың ұлттық ыдыстарының маңызы ерекше. Қазақтың ұлттық ыдыстары тек тұрмыс құралы ғана емес, олар халықтың мәдениеті, тарихы мен дүниетанымының айқын көрінісі болып табылады. Біртұтас тәрбие бағдарламасы аясында қазақтың ұлттық ыдыстарының маңызы туралы түсінік беру балабақшада балалардың ұлттық сана-сезімін қалыптастыруға ықпал етеді.

Қазақтың ұлттық ыдыстарының мәдени мәні

Қазақтың ұлттық ыдыстары – халқымыздың сан ғасырлар бойы қалыптасқан тұрмыс-тіршілігінің айнасы. Қазақ халқының ыдыстары көбінесе табиғи материалдардан жасалған: ағаш, металл, тері, жүн, қыш, киіз сияқты. Әрбір ыдыс белгілі бір қажеттілікке жауап беріп қана қоймай, сонымен қатар оның қолдану әдісі мен тұрмыс салты халықтың дүниетанымын, әдет-ғұрыптарын, мәдениетін айқындайды. Мысалы, қазақтың *қымыз құятын шынысы, қазан мен көнек, кесе мен табақ* – бұлардың бәрі өзінің ерекше рөлі мен мәні бар ыдыстар.

Қазақ халқының мәдениетінде ыдыстардың әрқайсысының өзіндік орны мен мақсаты бар. *Қазан* – қазақтың ұлттық тағамдарын дайындауға арналған маңызды аспап, ал *кесе* мен *кесе-аяқ* тамақ ішудің, сыйластықтың белгісі болып табылады. *Табақ* – ол, әсіресе, қонақ күту, үлкендерге тағам ұсыну дәстүрінде қолданылатын ыдыс.

Балабақшада осы ұлттық ыдыстарды балаларға таныстыру арқылы оларды қазақтың мәдениетімен, тарихымен жақын таныстыру мүмкіндігі туындайды. Бұл балалардың ұлттық құндылықтарды түсінуіне және оларды құрметтеуіне септігін тигізеді.

Ұлттық ыдыстардың балалар тәрбиесіндегі маңызы

Ұлттық ыдыстарды балабақшада қолдану балалардың тәртібін, санасын, эстетикалық талғамын дамытуға, сондай-ақ оларды ұлттың тарихи және мәдени мұрасына құрметпен қарауға тәрбиелеуге зор әсер етеді. Қазақтың ұлттық ыдыстарының маңызы тәрбиелік тұрғыдан бірнеше аспектілерден көрінеді:

1. Ұлттық мәдениетке құрмет тәрбиелеу

Ұлттық ыдыстар балабақшадағы балаларға қазақтың дәстүрлері мен мәдениетін түсінуге көмектеседі. Мысалы, қазан тағам дайындауда маңызды рөл атқарады, бұл ыдысты балаларға қазақ халқының қонақжайлылығын, ас пісіру дәстүрін таныстыруда пайдалануға болады. Әрбір ыдыс арқылы балалар халқымыздың бай мәдениетін сезініп, оның маңыздылығын түсінеді.

2. Ұжымдық тәртіпті қалыптастыру

Балаларға дастарқанды дұрыс дайындау, ыдыстарды ортақ пайдалану, тағамды бірге бөлісу әдеттерін үйрету ұжымдық тәртіп пен бірліктің маңыздылығын түсіндіреді. Мысалы, табақ мен кесе әдетте үлкендерге ұсынылады, бұл балаларды сыйластыққа, үлкендерге құрмет көрсетуге тәрбиелейді.

3. Қолөнер мен шығармашылыққа қызығушылықты ояту

Қазақтың ұлттық ыдыстарының көпшілігі қолмен жасалады, бұл балаларға қазақтың қолөнерін бағалауға және шығармашылық қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді. Балабақшада балалар ұлттық ыдыстарды жасау, оларды қолдану арқылы халық өнерін танып, шығармашылықты дамытуға мүмкіндік алады.

4. Тамақтану мәдениетін үйрету

Ұлттық ыдыстарды пайдалану балаларға дұрыс тамақтану мәдениетін қалыптастыруға көмектеседі. Әрбір ыдыс-аяқтың өзіндік қолданылу ережесі бар, бұл балалардың тәртіпке үйренуіне, қонақтар мен отбасымен бірге дастарқан басында мәдениетті түрде болуына септігін тигізеді.

Ұлттық ыдыстар арқылы балаларға ұлттық құндылықтарды жеткізу

Балабақшада ұлттық ыдыстарды қолдану арқылы балаларға ұлттық құндылықтарды жеткізу тиімді тәсілдердің бірі болып табылады. Мәселен, ұлттық тағамдар дайындау кезінде олардың қалай дайындалатыны, қандай ыдыстарда дайындалатыны туралы әңгімелесу арқылы балалардың ұлттық тағамдар мен олардың дайындау тәсілдеріне деген қызығушылықтары артады. Балалар әрбір ыдыстың өзіндік мәні мен пайдалану

ерекшеліктері туралы білім алады, бұл оларды ұлттық мәдениетке жақындату үшін маңызды болып табылады. Ұлттық ыдыстар балабақшадағы оқу процесінің бір бөлігі ретінде баланың дүниетанымын кеңейтеді. Әрбір ыдыс өзінің белгілі бір функциясымен бірге халқымыздың рухани мұрасына айналған. Бұл ыдыстарды қолдана отырып, балабақшада ұлттық мәдениет пен салт-дәстүрлерді таныстыру, балалардың бойында ұлттық мақтаныш пен патриотизм сезімін тәрбиелеу арқылы оларды еліміздің бай тарихымен таныстыруға болады.

Қорытынды

Балабақшадағы Біртұтас тәрбие бағдарламасы аясында қазақтың ұлттық ыдыстарының маңызы зор. Олар балаларға тек аспаздық құрал ретінде ғана емес, сондай-ақ халықтың мәдениеті, салт-дәстүрі, тарихы мен дүниетанымын таныту құралы ретінде қызмет етеді. Ұлттық ыдыстарды балабақшада қолдану балалардың ұлттық сана-сезімін оятып, ұлттық құндылықтарға деген құрметті қалыптастырады. Қазақтың ұлттық ыдыстары арқылы балалардың бойында тәртіп, эстетикалық талғам, шығармашылық қабілеттері дамиды, сонымен қатар олар ұлттық мәдениетке деген қызығушылық танытады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Залесский Б. Қазақ даласының өнері. – Астана: Аударма, 2003 ж
2. Кенжеахметұлы С. Қазақ халқының салт – дәстүрлері. – Алматы: «Алматы Кітап», 2004 ж.
3. Егізбаева М. Қазақ халқының дәстүрлі материалдық мәдениеті: оқу құралы. – Алматы:

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.